

L'acte d'avui és una commemoració per les víctimes de l'Holocaust, i, també, volem recordar les altres víctimes del nazisme, en especial, els republicans espanyols i l'oblidat poble gitano, que van patir la barbàrie nazi als camps de concentració.

Es calcula que prop de 500.000 persones van passar la frontera entre el gener i el febrer de 1939. Soldats, homes, dones, joves, grans, ancianes, nens i nenes esperaven que França sigués un país d'acollida. Però la realitat va ser una altra, exhausts després de caminar dies, l'esperança es va esfumar. Alguns van poder seguir el camí de l'exili i s'establiren a ultramar, o buscaren refugi a països com Gran Bretanya o Rússia. Malauradament molts es van haver de quedar a l'Estat francès.

La majoria dels exiliats eren militars, soldats republicans espanyols que fugien de la guerra civil, d'un país que els perseguia per traïdors a la pàtria. En travessar la frontera van ser desarmats i traslladats directament als camps de concentració situats a la Catalunya nord, primer a la platja d'Argelers, però pocs dies després ja no hi cabien i es van obrir els camps de Sant Cebrià i el Barcarès i, encara, més tard, se'n van haver d'obrir més, el de Gurs, Bram, Agda, Setfons i Mazères.

A continuació llegirem la descripció del camp d'Argelers escrita per Agustí Bartra, un escriptor de Terrassa intern que ens va deixar un testimoni de les condicions en les que eren obligats a viure:

“(...) El llit de cada home és l'empremta que el seu cos ajagut deixa a la sorra... Al nord, filferrades; al sud, filferrades; a l'est, filferrades. Ah, però a l'oest hi ha el mar! (...) Fam i misèria. El pa el tasten abans les rates. Avui, llenties. Hom va brut. Demà, llenties. Pols de sorra i de suor. Demà passat, llenties. Polls, sarna, disenteria. Sempre llenties. França és dolça en algun lloc.»

Els refugiats civils estaven formats sobretot per dones, infants i gent gran, que van ser els primers a travessar la frontera, i, ràpidament van ser distribuïts pels diferents departaments francesos, i, allotjats en centres d'acolliment més o menys improvisats en què, com a mínim, tenien garantit un sostre i menjar. Algunes d'aquestes persones van decidir unir-se a la resistència i van seguir lluitant, clandestinament, amb el bàndol aliat. Van ser perseguides, arrestades per la Gestapo i deportades als camps de concentració nazis, gràcies a la complicitat del govern francès del general Pétain, afí a Hitler, i del govern franquista espanyol.

Entre el 1940 i 1944, els exiliats a França van ser deportats als Camps que els nazis havien construït arreu d'Europa. On s'hi treballava fins a morir i s'hi sobrevivia sense viure...

Als camps, el sistema repressiu nazi i l'obsessió per l'ordre i per la catalogació, els va fer crear símbols per distingir cada grup de presoners. Els jueus l'estrella groga de David, mentre que la resta portaven un triangle invertit de diferents colors i a vegades amb l'inicial del país de procedència. Els gitanos, de color negre, els homosexuals rosa, els delinqüents comuns verd, els testimonis de Jehová i objectors de consciència, morat.

La majoria de republicans van ser deportats a Mauthausen o als camps secundaris del voltant, on eren classificats amb el triangle blau invertit com apàtrides, la resta d'espanyols i espanyoles els van classificar amb el triangle vermell com resistents polítics. Desprotegits per l'Estat, desposseïts, ultratjats i deshumanitzats, la majoria van morir.

Volem recordar especialment la majoria de dones que van ser deportades als camps de concentració de Ravensbrück, on van patir, a més a més, humiliacions pel sol fet de ser dona.

I després de tot això, el silenci, la veu de les víctimes s'ha fet fonedissa. Dels que van viure aquells fets ja no queda ningú, per això estem orgullosos que avui, els adolescents i joves d'un institut de Barcelona, seguim donant veu a les víctimes i reivindicant la memòria històrica, perquè mai més sobrevinguin fets tant devastadors moralment, amb tant menyspreu per la vida i la dignitat humana com els que hem evocat aquest vespre.

També volem recordar el Porrajmos, el genocidi del poble gitano, que també va patir, durant el règim nazi, una història de persecució, horror, destrucció i extermini. Encara avui seguim sense saber quantes persones del poble gitano van morir en mans dels nazis, i, al segle XXI segueix sent una història pràcticament desconeguda que volem, avui, posar en valor i recordar també les víctimes d'aquest poble.

I ens agradaria finalitzar amb les paraules que van signar els comitès clandestins en el jurament, fet en nom de tots i totes les deportades, en el moment de l'alliberament dels camps:

“Tot recordant la sang vessada per tots els pobles i els milions d'essers sacrificats, assassinats, immolats pel feixisme nazi, jurem no abandonar mai el camí que ens hem traçat. Sobre les bases de la comunitat internacional volem erigir, als soldats de la llibertat caiguts en aquesta lluita sense treva, el més bell monument: El Món de l'home lliure. Visca la Solidaritat Internacional. Visca la Llibertat”

Discurs fet pel professorat del Departament d'història i geografia de l'Institut Francisco de Goya de Barcelona. Llegit el 25 de gener de 2023 a la plaça Sant Jaume a l'Acte de Commemoració en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust. Alumnes que van fer la lectura del discurs: Irene Sánchez de 4t A d'ESO i Nil Codina de 1r Batxillerat. Promoció 2022-23.

Aquest discurs està sota una llicència de [Creative Commons de reconeixement-No comercial-Sense obra derivada-4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)